Број 75. У Новом Саду у петак 30. марта 1901 Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију. Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, оа целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Велики петак.

И уђе у Јерусалим, и поздрави Га народ са: — Осана!... Поздрави Га народ, који жељан беше: слободе, праве љубави међусобне и истинске људске узајамности.

И све беше у свечану руву. И не само то: Све беше у свечану осећању, необично весело, раздрагано, пуно наде — на лепше дане. И то беше на Цвети

Ал место лепих — наступише одмах после тога — ружни дани. Власт и сила исмејале слободу, пљунуле на чело љубави, једнакости и узајамности људске. И носилац идеје: слободе, једнакости и љубави, узајамности људске међусобне: би гоњен, ухапшен, мучен и — убијен. И то беше на велики петак.

А у данима Његова страдања и патње, расу се гомила светска, угушено би одушевљење за узвишена начела Његова, и на попришту остаде — Он сам — Исус.

* * *

Цвети биле, па и прошле. Данас је велики петак. Срби смо вере православне. Љубимо веру своју, као мало који народ. Дубоко се клањамо узвишеним начелима Богочовека, те је са свим обично, ако нас данас обузимљу ове и овакве мисли.

Али у светињу српског православља чврсто је уткано и свето име: Србин.

С тога није ништа необично, ако нам се на данашњи дан роје по глави и мисли о — Србинству. И то о Србинству у крајевима, где српском живљу прети највећа опасност...

* * *

У шесдесетим годинама прошлога столећа, полетео је силни дух великога Милетића, по свим крајевима велике Угарске равнице, да задахне редом Србе и Српчиће, Српкиње и Српкињице, узвишеним осећањем слободе, братске љубави и пожртвовне узајамности. И груди народа српскога, под круном светога Стевана, раширише се и примише у се дух највећег Србина — дух Милетићев. И кликну: Осана!... цео српски овострани народ. И наста борба за слободу и права народна борба светла, часна и достојна рода српскога и његова дива тића Милетића. Борба, каквој се пара једва наћи може...

Али после оваквих сјајних дана, после онаквих лепих Цвети — каква ли мучна наста страсна седмица. Какви ли мучан велики петак? Каква ли страсна седмица тешка и — дуга... Гракну подвала и Милетић би гоњен и — скрхан..

А његови перјаници? А народ његов?

Перјаници у трње копља побацаше своја. Сваки се од њих на мах засити борбе за царство народне слободе и добробити, а гракну у њима глад и прохтев за земаљским благом и личном коришћу...

И оста народ обезглављен. Оста лађа на широкој пучини светскога мора, без компаса и кормана... И да не би у лађи неколико обичних, ал' тим већма одушевљених и напуштеној лађи искрено оданих морнара — ко зна, о коју би се стену лађа лупила била, лупила, па том приликом и — раздробила...

* * *

И лађа би спашена. И народ је ту, а у њему ако и не букти, а оно зацело тиња искра, што ју у душу му вргнуо дух великога Милетића.

И ова искра постаће лако пламеном, само, само... ако ми, што се тако радо пред светом клањамо великој мисли Светозара Милетића, и на делу, и то што скорије, покажемо, да смо искрено одани тој мисли, и да у истину хоћемо да учинимо све, што можемо за остварење те мисли...

Духовних марака с Милетићевим ликом доста смо налепили на своја духовна српска лица. Време је, крајње је време, да и на делу покажемо, е нисмо само правнословци и Милетићевци на речи, но и на делу.

И ко је човек од начела, тај неће због Петра, мрзити и на светог Петра. Тај неће допустити, да му и у најодсуднијим часовима неостварене остану и најспасоносније намере његове за добро народа његова, само зато, што му лично не годи једна или друга личност у ближој и даљој околини његовој.

* * *

Цвети су прошле. Велики петак је. Свечан је дан. Свечано кликнимо и овом приликом: Осана! — свакој узвишеној мисли, а ми Срби карловачке митрополије кликнимо посебно том великом начелу Милетићеву. Латимо се напредна рада у духу и правцу, који нам показа велики Милетић. И онда се с правом уздајмо и верујмо у Бога великога, да ће минути ова мучна и дуга страсна седмица народнога нам живота уопће и да ће после великог петка доћи скорим и дан народног светлог Ускрса...

З. В.

Програм радикалне и програм либералне странке.

Сами програми нису спасли народе, али су још мање спасли народе људи — без програма.

VI.

Показали смо разлику између српске либералне и српске радикалне странке. Показали смо, да је либерална странка што се тиче политике напустила Милетићев програм. Прогласила је да се тај програм у нечем преживео, али не рече у чему. Она хоће одрешене руке, па да ради како јој је кад воља.

У исти мах смо показали, да је радикална странка не само задржала Милетићев програм, него је пошла и напред у ствари народног благостања и народне културе. Показали смо, да је радикална странка усвојила све оно што је доброга затекла, па пошла према духу времена напред, а либерална странка је не само застала, него је још ударила у натраг.

Исто је то и у ствари наше народне црквене автономије. Док радикална странка неће да напусти ни једну народну тековину, шта више хоће те тековине у духу времена да прошири, дотле је либерална странка бацала тако рећи на улицу већ стечена права. Она је напослетку пристала, да се наше народне вероисповедне школе предаду у надзор епископа и прота, она је довела чак у питање и право нашег народа на слободан избор митрополита патријарха...

И показасмо и пут, којим иду обе странке. Док радикална странка отворено износи свој програм народу, дотле либерална странка бега од јасна програма као сотона од крста. И измислила је реч: „Програми не спасавају народе...“ А та реч значи: „На страну с програмима; пустите нас да радимо што хоћемо!“

ПОДЛИСТАК.

† Др. Светозар Милетић.

(Говорио на парастосу Милетићевом у Броду др. Никола Ђурђевић.)

Православни христијани, синови народне — српске цркве!

Што вас је довело данас у ове тије, у ове свете просторије храма божијег? Што је довело и што још вазда доводи у ове дане Србе све и свуда у чедне црквице сеоске, у поносне храмове градске? Је ли то заиста само сетни звук звона наших народних храмова што нас сада привлачи неодољивом силом у свете и тије просторије њине? Не, не! Ми смо већ чули где звона звоне гласније, где их прати грмљавина топова и звук бубњева и талабаса, па ипак наша срца остадоше празна празна као они храмови, у којима се пређе славило кумире, лажне пророке, књижнике и фарисеје. Јест, сетно бруји данас по Српству звона наших народних храмова, па ипак свечано као редко када до данас, али та свечаност не лежи у самом металном звуку звона, него она има извор свој у срцима нашима, у срцу народа српскога, које је данас испуњено светлим именом народног борца и мученика — Светозара Милетића!

То име допире до нас кроз сетан звук звона наших народних храмова, зато нам се тај звук и причиња тако свечаним; то име одјекује у грудима народа српскога, зато га оно неодољивом силом и вуче у храмове божје, где се данас широм Српства одаје помен и дужна пошта — љубимцу народном. Светло име Светозара Милетића довело је и нас данас у ове тије, у ове свете просторије храма божјега, да и ми одржимо помен великом покојнику, да му и ми одамо заслужену пошту.

Истинита љубав и поштовање предпостављају темељито познавање и сазнавање онога, што се љуби и поштује. Без тог познавања и сазнавања љубав није љубав него само слепа страст, поштовање није поштовање него само обмана и лицемерје!

Сред буке и вреве народне борбе, сред гробног мира и свечане тишине народних храмова, електрише једнаком снагом народ српски светло име Светозара Милетића, име громогласног народног ратника, име немог народног страдалника, име — мртваца. Што даде томе имену такову чудесну моћ на народ српски и преко граница људске силе — преко гроба?

У страшној борби, коју је морао повести народ српски за опстанак свој, развио је Светозар Милетић заставу народне мисли српске и та мисао учини га народним вођом. Течајем те страшне борбе упознао је народ српски на свом вођи сва она својства, с којима је народна песма одликовала и узвеличала јунаке косовске, и сазнавање тих својстава на Светозару Милетићу учинило га је љубимцем народа српскога, и осигурало је имену његовом моћ народног вође и — преко гроба.

Јест, у Светозару Милетићу народ српски љуби и поштује — народног јунака! K. Treitschke рекао је једном: »суштина хисторијског генија састоји се у томе, што је народан. Повесничког јунака, који не би био народан нема и никада га није било«. Светозар Милетић био је такав народан јунак, и на том његовом својству темељила се је његова моћ на народ српски и његови успеси у народу српскоме. А том његовом својству лежи и трагика његове судбине, али то исто његово својство очуваће га и позном потомству српском као повесничког јунака. Такове народне јунаке љуби и поштује народ српски у цар Душану и Лазару, такове народне јунаке ствара народна машта из Милоша Обилића и Краљевића Марка, тим народним јунацима и љубимцима својима придружиће народ српски и Светозара Милетића.

Јест, Светозар Милетић имао је сва својства народног јунака српскога, с тога се на њега и могу пуним правом упоравити речи протопоп Недељка о Краљевићу Марку

„Ви зовите на Косово Марка,
Хоће Марко право казивати.

И поред свега што је то тако, пуно их је, који говоре, да између либералне и радикалне странке нема разлике у програму... Него да су све то неке личне зађевице, које се пренеле на политику. А баш је обратно истина. Политичке разлике и политичка борба, прешла је и на личну. А то се догодило зато, што надувене и уображене либералне вође хтедоше свакога скршити, ко се год дрзнуо да мисли друкчије но они и да им замери ма шта.

Каква је огромна разлика у мишљењу и начелу између радикала и либерала, то се најбоље види, кад се посмотри њихов рад у појединим питањима нашег народног живота. На делу се то најбоље огледа

Истина либерали воле да се покажу пред светом лепи, увек се позивају на Милетића, с којим су они некад радили, увек говоре о свом слободоумљу, увек о одбрани автономије, па је то и довело многе на мисао: — „За бога зашто ће нам странке, кад сви хоће једно те исто". Но завирите само у рад, па ћете најбоље видети: да ли хоће једни и други једно те исто... Чак и онда, кад су радикали и либерали у истини урадили једно те исто, то је било зато, што се либерали нису могли даље опирати народној струји. Они су то урадили натерани. А да није било кога да их гурка, не би то никад урадили.

Узмимо само борбу против јединственог статута... Радикали устају против тог нападаја на народ одмах, још 1891. год. Радикалне општине протестују, радикални листови обавешћују народ. Либерали ћуте... И тек септембра 1892. год. кад је сав народ усколебан, јавља се „Браник" те и он вели, да се против јединственог статута мора борити.

Исто се догодило и онда, кад је наш народ устао против црквених реформа. Чим се дознало о чему се ради, радикална странка одржала је у Бечкереку збор, те у резолуцији позива народ да се огради против црквених реформа. То је било марта 1893. године. За тим устају општине, зборови, загребачка општина предлаже митрополитски збор у Карловцима. „Браник" ћути и дуго се не прикључује том покрету. Либерали су у оно време (априла 1893.) ишли под водством Илије Вучетића у Карловце, да честитају орден патријарху Георгију. Патријарх се опирао испрва томе збору и тек кад је пристао, у последњем часу, придружише се и либерали...

Године 1896. удружене народности Угарске решиле су, да заједничким писменом протестују против правца миленијске изложбе. То писмено требало је да изађе 1. маја у свима народносним листовима Изасланик „Браника" пристаде на то. Но кад би 1. мај, „Браник" не одржа реч, он се издвоји од осталих и написа само чланак... Тим нам је убио углед пред осталим народностима.

Године 1896. кренули су се немађарски народи Угарске да протестују против помађаривања имена, општина и места. Словаци и Румуни сазвали беху зборове, а би закључено да и ми Срби сазовемо у Вршцу велики збор удружених народних странака (либералне и радикалне странке). У Вршцу је онда постојао савез либералне и радикалне странке, те је било најзгодније да Вршац то учини. Но — ко се извукао него либерали. „Браник" је писао да они нису за један збор, него за више зборова, те због тога не хтедоше потписати проглас. Једини је др. Малешевић потписао, но и он је телеграфски повукао потпис, из разлога што то неће да учине његови пријатељи. Панчевачки либерали такође нису хтели да потпишу, јер су рекли: „Па ми смо сад у заједници, доста је ако потпишете ви". И тако се либерали извукоше под ситним изговорима и из те ствари и ако нису хтели пред народом да кажу отворено: „ми нећемо".

Кад су наше општине устајале године 1898. за сазив сабора, „Браник" је замерао и хтео то да осујети докле год је могао. Тек на конференцији у Загребу, кад виде да су сви одлучно за то, да се тражи сазив сабора, либерали попустише.

Либерали су на петровданском сабору 1897. год. спречили, да сабор донесе адресу у којој ће да се потужи на неправде, које се чине народу нашем. Говорили су да ће се то учинити доцније. Доцније су и потписали да ће то учинити посланици, али тргоше реч. И тек кад су видели, да многи чланови самосталне странке хоће да одрже реч и да је већина за то, попустише.

Познато је двоструко држање либерала и „Браника" према дефраудацијама патријарха Георгија. Они му још викаше у „Матици" живео! Ал кад је патријарх Георгије згазио њима на жуљ, при зидању гимназије, онда га нападоше као бесомучни. Чим њих не дира, они заћуте.

Кад је саборски одбор доносио најнезаконитија решења и растеривао епархијске скупштине и власти, они су доказивали, либерали у „Бранику", да се власт мора поштовати, решење власти мора се извести иначе би била — анархија. И лепо су као устарабари служили намерама саборског одбора. Ал чим је „Српски Сион" њих напао, а они онда плануше „праведним гњевом", те позваше општине да се не обазире на налоге од горе, и да не држи „Српски Сион".

Хоћете ли да говоримо о културном програму?! Ко је подржавао онај трулеж у Матици и позоришту толико година Либерали са „Браником" на челу. А кад су се радикали борили против тога, онда су им либерали довикивали: „Ви сте против Матице, ви сте против позоришта! Због вас ће се ове установе затворити." И зато је напослетку основано друштво „Рад", да престану једаред денунцијације.

Хоћете ли да говоримо о економском програму? Годинама се пише и ради код нас на оснивању „земљорадничких задруга" а „Браник" годинама ни један једини пут, не хтеде да изговори ни то име. Шта више, ми имамо доказа у рукама, да су неки њихови прваци отворено радили у прво време противу земљорадничких задруга.. Сада, тек у последњим месецима, била је и у „Бранику" реч: „земљорадничке задруге"

О трговачком удружењу писало се и говорило се код нас много, али се код њих све удешавало тако, да трговачко удружење буде слушкиња једном њиховом заводу. Сви су ти предлози њихови пропали. Кад је усвојено, да се изведе трговачко удружење на основи, која је изнешена у „Застави", они узеше ствар у своје руке, да је — убију. Чинили су све могуће, да остану сами на попришту па да ураде како не треба. Све су радили наопако, као силом. И данас ни после године дана, још нису у стању да изнесу статут израђен на готовој основи, и ако је то посао од 8—14 дана.

Тако изгледа на делу. Могли би износити још гомилу примера, ал доста је и оволико... И сад — тражити слоге са људима који су отишли натраг, који су изневерили програм, у којима се угасила свака ватра и који данас само теже да очувају своје позиције.

Преговори о тој слози трајали су годинама. Нису били могући. А да се изведе нешто на папиру, то би се у животу распало, јер у истини постоји дубока начелна разлика

Стара, Милетићева народна слободоумна (либерална) странка прсла је на три стране. Један део остао је у души веран слободоумном начелу. То начело гласи: напредак и борба. Тај је део са новом омладином створио радикалну странку. Други део Милетићеве странке отпао је отворено од Милетићевих начела. То су нотабилитети — Трећи део је отпао исто тако у срцу од Милетићевих начела, али хтеде да остане и према народу леп. Тај део сачињава данашњу либералну странку под Вучетићем. Ко то не види, тај је политички слеп.

Што тај део још постоји, као за-

Јер се Марко не боји никога,
Разма једног Бога истинога."

У својој борби за слободу народа српскога. Светозар Милетић био је неустрашив, и повиновао се је само гласу оне савести што но ју је у срце му засадио истини Бог. У борби за слободу народа српскога био је Светозар Милетић пун самопрегарања. вазда спреман блага овога света жртвовати бољој и узвишеној срећи народа српскога, с тога се и могу на њега применути речи српске народне песме о цар Лазару.

„Цар воледе царству небескоме
А него ли царству земаљскоме."

Неустрашивост и самопрегарање, то су својства, која ми и непријатељу признајемо, која ми и на непријатељу поштујемо, али у слабости људске природе лежи, да нас та својства одушевљавају и да их ми љубимо само на људима врло близкима срцу нашему. Неустрашивост и самопрегарање створили су Милетића јунаком, али народним јунаком и љубимцем учинила су га та својства с тога, што их је он развио у борби за светиње народа српскога, у борбу »за крст часни и слободу златну«. Светозар Милетић није повео народ српски у борби за неку нову мисао. Мисао, коју је он написао на своју заставу, била је од Косова дубоко урезана у души Србиновој, она је била народна. Величина и трагика у животу и раду Светозара Милетића и лежи главно у томе, што је он ту народну српску мисао усудио се први јавно истаћи као барјак у народној борби, што је он за ту народну српску мисао усудио се борити и онда када је морао знати, да ће га у тој борби сломити од њега јача сила одношаја. Да очува српску народну мисао Светозар Милетић жртвовао је себе, и заиста тиме је спасао њу. Сестра „Oportunita" залуд би се обраћала на Светозара Милетића, да остане у Крушевцу и да не иде у бој на Косово, са Бошком Југовићем и он би јој одговорио:

„Иди, сестро, на бијелу кулу!
А ја ти се не бих повратио,
Ни из руке крсташ барјак дао,
Да бих знао, да бих погинуо;
Идем сејо, у Косово равно
За крст часни крвцу пролијевати
И за своју вјеру умријети."

Светозар Милетић истрајао је у борби, за коју је знао, да ће донети погибију њему а вечни живот српској народној мисли. Светозар Милетић стекао си је тиме славу Милошеву, и ми видимо данас како се народ српски свуда, где се уздижу народни храмови српски, моли над упокојеним љубимцем својим с речима народне песме:

„Бог да прости, ко га је родио!
Он остави помен роду српском,
Да се прича и приповиједа,
Док је људи и док је Косова".

И заиста, докле год Срби буду људи и докле год буду верни аманету косовскоме, дотле ће међу њима и с њима живети светло име Светозара Милетића, а са светлим именом Светозара Милетића и српска народна мисао, за коју је он живио, борио се и погинуо!

Псалмист Давид вели у псалму I.: »Благо човјеку, који не иде на вијеће безбожника и на путу грјешничком не стоји, и у друштву неваљалијех људи не сједи. Него му је омилио закон Господњи и о закону његову мисли дан и ноћ. Он је као дрво усађено крај потока, које род свој доноси у своје вријеме, и којему лист не вене«. Такав Богоугодни човек био је и Светозар Милетић, па с тога и видимо, како нам сама његова смрт показује, да је он био као оно дрво усађено крај потока, којему лист не вене. Рад Светозара Милетића на пољу наше народно-црквене автономије живим нам је сведоком, да је он заиста био као оно дрво усађено крај потока, које род свој доноси у своје вријеме.

Од увек су се сва настојања противника народа српскога разбијала о тврдињу народне цркве српске. Ту народну цркву своју вазда је пазио и чувао Србин као зеницу ока свога. Тако ју је чувао и пазио и Светозар Милетић и његовом раду имамо да захвалимо оне уредбе у автономији нашој, које цркви српској осигуравају њено обиљежје народно, које ју надахњују живим духом народа српскога. Тим уредбама имамо да захвалимо, да се и данас у цркви српској може чути и чује глас народа, глас сина божјега.

Није ли нас тај глас народа, глас сина божјега и данас дозвао у свете просторије овог храма божјега, да одамо достојну пошту духу онога човека, који нам је цркву српску као народни аманет завештао?

Није ли тај исти глас народа, глас сина божјега говорио из душе и срца богоданог песника српског Рајка, када је скромну српску сеоску цркву прославио са речима:

себна трећа странка, то има да захвали томе, што је задржао данашњу омладину од борбе. А то је учинио са фразом: „Не треба програма, него — слоге“. Међутим, и ако је са гледишта антропологије и оно човек који нема програма, са гледишта политике није. А слога сама по себи може да буде у два правца; слога на корист народа и слога на штету народа. Па кад се већ не може да постигне са онаквим људима слога на корист народа, не треба да буде слоге ни на штету народа. Радикална странка бар неће ту слогу, ако мора попустити од народних интереса

Ето, то смо имали да одговоримо на питање: Каква је разлика између либералног и радикалног програма?

Народна жалост.

Парастос у спомен Милетићев. Јављају нам из Ст. Шова, да је тамо приређен на Цвети парастос у спомен пок. народног великана др-а Светозара Милетића. На парастосу је било много света, а говорио је у спомен великог покојника г. Милан Стоја, свештеник. После парастоса ломљене су и подељене народу погаче, што су их спремили били председник и други угледнији чланови општине.

Политички преглед.

Бугарско-мађедонски одбор одржао је свој договор у Софији и најодлучније протестовао, што су поапшени чланови њиховог извршног одбора. Уједно су закључили да при свем што су Сарафов и другови му затворени, ипак одрже у Софији велики збор мађедонског бугарског удружења. Но браћа та нису остала само при томе, она су морала нешто учинити и по својој старој „мајсторији,“ која им је до сад увек помогла. Председник бугарског сабора Гешов добио је многа писма у којима му саветују да пази на себе, јер ће ускоро отићи у ваздух и он са министрима, кад са министарска стола почну праскати борбе. — А када је полиција хтела да уапси једног члана мађедонско-бугарског удружења, који је по улицама лепио бунтовничке објаве, овај је извадио оружје и 8 пута испалио на полицију. И ово као да је и опет помогло. Председник мађедонског одбора је пуштен из затвора како веле, и само пазе на њега у његовом приватном стану. Начелник софијске полиције је отпуштен и другом поверена његова служба. Све се више испоставља, да је бугарска влада слаба, а да би могла стати за врат, убиствима, насиљима и отимачинама бугарског мађедонског удружења.

„Ал ти света цркво, света наша мати,
Ти нам наду крепи, ти нас мети прати,
И ако си стара, и ако си мала,
Српскоме си роду име одржала;
Ти нам нећеш пасти, дични храме свети —
Србин ће те својим грудма подупрети“.

Православни христијани, синови народне — цркве српске!

Ми смо данас дошли у овај свети храм народни, да се поклонимо сени народног борца и мученика, да се помолимо за упокој душе раба божјега Светозара. Учинимо то искреним срцем, истинитом преданошћу народном завјету Светозара Милетића, да се нас не примену речи псалмиста Давида:

»Ласкаху му устима својима, и језиком својим лагаху му. А срце њихово не бјеше њему вјерно, и не бијаху тврди у завјету његову«.

Православни христијани, синови народне — српске цркве!

Ако смо ми заиста према нашој народној цркви проникнути осећајима песника Рајка, онда ћемо ми заиста хтети и моћи својим грудма подупрети дични храм народне светиње, онда ће заиста с нама и у нама живети на веки веков дух Светозара Милетића, и ми ћемо бити достојни и вредни, да том великом духу народног борца и великана Светозара Милетића ускликнемо

»Слава му и вјечнаја памјат!«

Русија, Француска и Италија. Као што је познато, Русија је наредила ненадно својој флоти да отплови из тулонског пристаништа, и не буде у њему кад уплови тамо талијанска флота. Непријатељи данашње републиканске владе, употребили су то као маљ, да њиме ударају по влади. Изнели су да је Русија хтела тиме да покаже своје незадовољство према данашњој влади Француске и т. д. Но Русија је и њихову радост помутила. Руска је флота по налогу своје владе отпловила била из Тулона у Барцелону. Но заповедник њен је у Мадриду добио одједном налог да с места са флотом отплови у француско пристаниште Вилафранс, и на француском земљишту поздрави у име рускога цара председника француске републике. И састанак председника Лубеа са председником руске флоте Бирилевим био је врло срдачан, а тиме су одбијени и сви нападаји на републиканску данашњу владу. Руска флота није остала у Тулону за то, да не би својим присуством ослабила и у неколико скренула на себе оно одушевљење, којим се тамо имала дочекати талијанска флота. Из Нице је Лубе отишао за Тулон, камо је већ приспела била талијанска флота. Састанак и поздрав Лубеа са заповедником талијанске флоте херцогом од Генце, био је врло срдачан и пријатељски. А исто тако и састанак талијанских и француских офисира и момака. Све се већма утврђује, да ће Италија иступити из тројног завеза, и придружити се савезу Русије и Француске.

Председник Лубе у Ници. У прошли уторак примио је председник француске републике Лубе у Ници офисире рускога бродовља, које беше прошле недеље у Тулону. У почаст Русима приређена је увече свечана вечера. Лубе је пре подне положио венац ма гроб Гамбете и обишао многа знатнија места. Народ је одушевљено поздрављао председника свугде и на сваком месту. На банкету је председник у својој здравици напоменуо, да су животни услови републике: правда, узајамност и доброта. — Кад се председник вратио у свој стан, примио је бугарског кнеза Фердинанда, који је провео код председника четврт часа. За тим је био код председника велики руски кнез Борис, а око пет сахата после подне председник је походио и кнеза Фердинанда и великог кнеза Бориса. — Кад су дошли увече француски офисири под водством адмирала Бирилова, председник их је одмах срдачно примио, затим угостио и за вечером срдачно напио здравицу рускоме цару и руском народу, а адмирал опет председнику и Француској. После тога су француски офисири вратили се у Вилефрансе. — Француски листови су веома радосни, што су руски офисири били и поздравили председника њихове републике.

Рат између Кине и удружених сила. Енглеска и немачка штампа нису ни тиме још задовољни, што им је Русија и опет учинила по вољи, те сама одустала од потписа манцурског уговора. Њима изгледа да је Русијин уплив на Манцуриju још увек врло јак, па би и њега како год да ослабе. Како иде можда ће им то поћи за руком. — Из Пекинга јављају, да је побуна Тунгфузијангова у Монголској и Сензи већ узела сасвим озбиљан вид. По последњим извештајима, Тунгфузијанг има 11 хиљада добро извежбаних војника и далеко је од Сингафа још само 150 миља. — Из Лондона јављају, како су војни заповедници удружене војске решили да се тврђава Такуа има разорити. Против тога били су руски и амерички заповедник, али су остали у мањини.

Рат између Енглеске и Транзвала. Са бојишта не стижу и опет скоро никакве вести. Енглески извештаји потврђују само ону ранију вест, да су Енглези заузели Пиетербург. Бури су већ пре тога били напустили варош, и однели собом све што им је потребно. Тако није ни дошло до борбе.

Под сувачом.

Седе ономад под сувачом; самлели већ 6 џака жита, а све једнако говоре о патријарху Георгију. Већ и сувајџици жао, па каже: — Та манте га већ једаред, доста је!

Ал ко зна, кад би био крај, да није било разговора и о томе, шта је урадио отац Георгије у Шандору, док је још био прота. Па са села Шандора пређоше на Шандора Ражњевог који има сина Ђорђа, дерана каквог још не запамти село. Никоме неда мира и са сваким заподева кавгу, као Боже опрости данашњи саборски одбор.

И са тог Ђорђа Ражњевог пређоше онда на децу. Каква су само данас деца, као да и нису деца, него аламани.

— Томе смо ми сами криви, каже деда Сима. Стегли нас послови, а ми се и не забављамо с њима. Запита те дете нешто, а ти га отераш. Немаш бајаги времена а он онда дознаје што му треба, од луђег од себе.

— Слуша деда Јова, како деда Сима разговара, па кад је та ствар свршена, он рече само толико: — Да, да, треба се с децом мало повише забављати и обавестити их. Само дете запита кад и кад, да му на то не можемо ни ми одговорити.

— Та ваљда се тек теби није десило деда Јово, да ниси знао шта ћеш одговорити детету?

— Богме јесте, каже деда Јова, па сам се чак и заплакао, што му не знадох одговорити. Да чујете само: Ви знате мог најмлађег унука Стеву. Сад му може бити нешто преко 5 година. Кад је пре умро кнез, слуша он где га жалимо а после где говоримо како не можемо бити без кнеза и да ћемо бирати другога. Па кад нам се догоди она наша грдна несрећа...

— Која? питају, кад деда Јова заћута.

— Па — кад умре Милетић Разлежу се звона селом, жене кукају, а узбунила се и деца. Кад би по томе пети-шести дан, а мој мали Стева испаде одједном пред мене.

— Деда, умро нам Милетић.

— Јесте синко!

— Па кажи ми деда, кога ћемо сад да бирамо за Милетића?...

Стеже ме у грлу и заплакаох се.

— Што плачеш деда? Жао те?

— Жао ме. Ал то сам већ отплакао.

— Па што плачеш сад?

— Плачем мој синко што не умем да ти одговорим... Плачем што не знам: кога би сад могли бирати за Милетића?

Вести из места и са стране.

Српска народна позоришна дружина кренула је за Суботицу. Како нам из Панчева јављају, било је онде неколико стотина круна сувишка. Панчевци су се лепо одазвали, али се мора похвалити и панчевачка околина, која у лепом броју посећује позориште кад је оно у Панчеву. Благајна би још боље прошла, да су представе унапред објављивање у „Грађанину“. Али то панчевачки месни позоришни одбор није хтео, јер му „Грађанин“ не годи — У Београду је српско народно позориште постигло леп успех. Сад се кренуло за Суботицу.

Цар Никола за Толстоја. Како „Журнал де Деба“ дознаје, цар Никола заузео се лично код Синода у корист грофа Толстоја. Према томе има изгледа да ће Синод опозвати своју ранију одлуку и одлученог „јеретика“ Толстоја вратити опет у крило православне цркве.

Збор против алкохолног пића. Ми смо већ раније јавили да се имао ово дана састати у Бечу збор, да се саветује о том, како да се спречи пијанство, које тако упропашћује човека и телесно и душевно. Није ово први збор ни договор, који се сад у уторак састао у Бечу, да тражи лека пијанству. До сада је одржано већ више таких зборова, и њихов благодетан утецај већ се осећа. И на овом збору заступљене су и скоро све просвећене државе европске. — Почасни председник збора, аустријски министар наставе Хартел указао је збору на његов тешки рад, којим може сузбити пијанство и човека спасти душевно и телесно. Изнео је како је пијанство, то грдно зло већ ухватило у људству дубока корена, да га понижује чак до бесвесне животиње. Указао је и на то, да су и државне управе већ устале да том грдном злу стану на пут. У више држава постоје већ закони против пијанства, а скоро се свугде ради, да се ти закони донесу. Износи даље велике опасности, које настају услед пијанства. Да не спомиње разврат, пропаст имовну, и т. д. вели да број умоболних ужасно расте, а највећи главни помагач те несретне боље је пијанство. —

И врло се радује, што се ево сакупили у тако лепом броју учени синови свију просвећених европских народа, да траже лека пијанству. И његова је топла жеља, да рад њихов буде беријетан и благословен. — Аустријски министар-председник Кербер поздравио је у име своје владе све заступнике других просвећених држава. И те су државе изашиљањем својих изасланика на овај збор доказале, да хоће да потпомогну представнике знања и науке у њиховом тешку и племениту раду, да човека спасе од тешка порока пијанства и поврате га човечанству, те да буде прави човек. Борба, која се сада води, то је борба против ужасног непријатеља, борба против гадне и ниске страсти пијанства, и победом над овим непријатељем, повратиће се човеку крепост, здравље и дуг живот; повратиће му се свежина ума и срца, поштење и добра воља. — Гроф Странски изнео је радосну појаву, да се на овом збору пријатељски разговарају заступници свију држава: не пита се како је која држава према којој расположена и како о њој мисли. Сви су овде споразумни, јер сви имају један смер. А тај је, да спасу човека, од једног најужаснијих порока — пијанства. Хвали Русију, која је већ врло много учинила, да сузбије пијанство, хвали и Аустрију која на томе јако ради. — За тим је професор Мајер из Марбурга у Хесену држао дивно предавање о утецају алкохола на рад човечијих живаца и органа. Професор Валнер из Беча држао је врло леп говор о живчаним и душевним болестима, које настају усљед пијанства. Збор овај трајаће више дана, на њему ће се чути још многа паметна и озбиљна реч, и ми ћемо гледати, да све укратко изнесемо нашим читаоцима.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 29. марта.

Београд. Нов устав биће проглашен 6. (19.) априла.

Тулон. Поздрав и отпоздрав између талијанске и француске флоте најсрдачнији је. На свечаном обеду захвалио се Лубе на посети. Жели да се садашњи срдачни односаји још искреније учврсте. Херцог од Генца најтоплије је захвалио на лепом и искреном дочеку. Лубе је добио одличије Анунцијатова реда, а херцог од Генце велики ред почасне легије.

Капштат. Бота је вољан да преговара о миру у име целе бурске војске.

Тулон. Лубе је изразио своје високо поштовање према краљевској породици талијачској и изјавио је да ће се трудити да јако учврсти пријатељске везе између оба народа. Лубе је добио телеграм од талијанског краља, у којем му благодари за срдачне речи и срдачни дочек указан талијанској флоти. Краљица се придружује захвалности и моли Лубеа да прими најискреније жеље за срећу Француске на радост Италије. Прадседник генералног савета у Тулону поздравио је Лубеа са речима, да влада може увек рачунати на помоћ савета када требало буде бранити француску републику од насиља. Лубе је одговорио да републици не прети и неће све дотле претити никаква опасност, до год републиканци у заједници бодро чувају и бране устав.

Књижевне вести.

ВЕЋ ЈЕ ИЗИШЛА ИЗ ШТАМПЕ КЊИГА

СРЕТАН БИРТАШ.

Особито врло добра и до данас најпрактичнија и најбоља књига за бирташе, крчмаре и оне који се баве точењем пића. По свестраном испитивању фабрика где се ракија прави дошао сам до резултата како се прави јевтина, добра, кусна и нешкодљива ракија и то без казана. И 5 литри може се правити. По данашњем закону може свако правити, такође и поједине газде за своју потребу.

Моја књига учи, како се прави црно пиво, шљивовица, комовица, кукурузара, вишњача, од кајсија, јабука, рум, ликер, коњак, ростопчин, сирће и још 75 врсти. Како се поправљају кисела, судовна, преврнута, теглећа, и без боје вина. О коштању вина и познавању у ком има воде. Цео министарски законик у погледу точења и крчмарења, — пецива ракије са казном, потрошарином меса, пића и т. д. Министарски законик у погледу полицајнога надзора. Књига стаје 6 круна. Књига се може добити на сваком језику. Све шпеције могу се добити у мојој трговини.

Са штовањем

Радован Поповић,
спецерајска трговина код „Лабуда“
у сопственој кући
НОВИ САД, БАЧКА.

60 14—20

ОГЛАСИ.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Ташишко-Петровоселска српска прав. црквена општина ради издавања градње нове цркве оглашује писмену дражбу. Прорачунска свота је 18.000 круна од којих подузимач 10% кауције има у готовом новцу или вредносним папирима код епархијске управе темишварске положити. Посао само оспособљен мајстор може добити. Затворене с поља Offert означене писмене понуде имају се до 20. априла по новом на адресу Момчило Тапавица (Budapest VIII. Szentkir. ú. 26.) послати где се прорачунске бланкете и услови уз пошиљку од 2 круне у маркама добити могу. О понудама црквена општина слободно решава и у току од 10 дана офертантима до знања ставља.

Ташишко-Петровосело, 8. априла п. р. 1901.

Последња пошта Temes-Rékás.

172 2—2 **Црквена општина.**

СТЕЧАЈ.

Српска православна општина у Куманову (Стара Србија), обзнањује свима предузимачима у Отоманској Империји и на страни, да ће на дан 7 (20.) априла ове године у 9 часова пре подне отпочети усмено надметање за грађење нове српске православне цркве у Куманову, коју подиже српска кумановска општина уз припомоћ побожне браће и из других места. План цркве, који је надлежна власт прегледала и одобрила а тако и услови и предрачун, могу се сваког дана видети у канцеларији митрополитског протојереја г. Ђорђа Чемерикића у Скопљу. Куманово је крај железничке линије, удаљено од Скопља 1 сах. а од српске границе $1^1/_2$ сах.

Из канцеларије српске православне општине у Куманову (Стара Србија) бр. 52. 16. марта 1901. г.

Деловођа **Јован Митрановић** с. р. управитељ школа. 3—3

Председник општине **А. Петровић** с. р. намесник.

* КО ТРЕБА *

ЖАЛУЗИЈЕ, ТКАНЕ,

ДРВЕНЕ И ПЛЕТЕНЕ РОЛЕТЕ

ГВОЗДЕНЕ И ДРВЕНЕ ДУЋАНСКЕ КАПКЕ

нека се обрати директно на

ПРВУ ХРВАТСКУ ТВОРНИЦУ

ЖАЛУЗИЈА, РОЛЕТА ДРВЕНИХ

и ЖЕЉЕЗНИХ КАПАЦА и КАРТОНАЖА

Г. СКРБИЋ

ЗАГРЕБ

МЕДУЛИЋЕВА УЛИЦА 16.

Ваља се чувати путника, који новац у напред траже.

Ценици бадава и франко.

6—12 4

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

ПЕРЕ ДИМИТРИЈЕВИЋА

У БЕОЧИНУ

потребује шегрта. Ступити може одма. Који зна немачки и мађарски има првенство.

175 2—3

ПРОМЕНА ИМАЊА.

ДВЕ КУЋЕ

У БЕОГРАДУ,

једна до друге, од којих свака за се, по одбитку државних и општинских дажбина и трошкова око одржавања, **доноси годишње 1200 круна прихода,** нуде се укупно или одвојено **у промену за имање у српским крајевима Аустро-Угарске,** које приближно доноси исти приход. Евентуална диференција даје се као зајам, односно прима се као дуг на дуже или краће време. — На кућама је интабулисан дуг Управи Фондова у 4.500 динара, који се отплаћује путем амортизације у погодишњим ратама по 200 динара. — Понуде ваља упућивати администрацији „Заставе“ у Нови Сад.

153 2—4

ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА

СТЕВАНА С. ЈАНКОВИЋА

У СР. КАРЛОВЦИМА

потребује једног шегрта из боље куће. Ступити може одма.

167 3—3

ТАЧНОМ АНАЛИЗОМ

И МОТРЕЊЕМ ЛЕКАРСКИХ АУТОРИТЕТА

ДОКАЗАНО ЈЕ

ДА ЈЕ ПРИЗНАТА

ФРАЊЕ ЈОСИФА

ГОРКА ВОДА

својим сретним саставом једина пријатна вода од јаког успеха ради чишћења.

Добити се може свуда.

75 7—25

ВАЂЕЊЕ ЗУБА БЕЗ БОЛА 2 КРУНЕ.

Зуби и вилице, које изгледају са свим као природне, за жвакање добро удешене и без плоче од каучука. Пломбирање зуба добро и без икаквог бола. —

СВЕ ПО УМЕРЕНОЈ ЦЕНИ.

Вађење зуба без бола бива у зубно-лекарском атељеу

Дра Самујла Левија

Нови Сад,

на главној пијаци поред хотела Мајера у кући где станује сликар Ј. СИНГЕР.

161 2—3

ВАЂЕЊЕ ЗУБА БЕЗ БОЛА 2 КРУНЕ.

→ ХЕНРИК МОГАН. ←

ХЕНРИК МОГАН.

КАО ОД ВИШЕ ГОДИНА, ТАКО И САД НЕНАДМАШИВО.

НАЈВЕЋИ ИЗБОР

у конфекцији за господу, госпође и децу

ХЕНРИКА МОГАНА И ДРУГА

Нови Сад, главна улица бр. 3., у Недељковићевој кући.

Част нам је овим до знања ставити, да смо и ове године у пријатном положају, да можемо поштоване муштерије са ванредно необичним, богатим и елегантним стовариштем

У КОНФЕКЦИЈИ ЗА ГОСПОДУ, ГОСПОЂЕ И ДЕЦУ

и то најфиније прве моде до најпростијих врсти по најумеренијим ценама послужити, те је према томе изглед, да је свака конкуренција унапред искључена. Нека се сваки изволи при потреби с пуним поверењем на нас обратити, па ће уштедити и време и новац.

Примећујући, да робу од најугледнијих кућа на континенту набављамо, нека је уједно напоменуто, да се поруџбине по мери у престоничким радионицама зготовљавају и по невероватно најјефтинијим ценама извршују. — *Учитељи, свештеници и ђаци имају попуста у ценама.*

120 5 **Хенрик Моган и Друг, Нови Сад.**

ХЕНРИК МОГАН.

→ ХЕНРИК МОГАН ←

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.